

V.

FELHIVÁS

(elveszített szakiskolai végbizonyítványról)

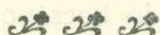
373/1915 szám — Közhírré teszem, hogy Burszentgyörgy községi (Pozsony vármegye) születésű Seemann Oszkár részére 1913. évi június hóban 12/1911. törzskönyvi szám alatt kiállított m. kir. erdőőriskolai végbizonyítvány eredeti példánya, valamint az 1913. évi július hó 4-én 68/1913. törzskönyvi szám alatt kiállított erdőőri szakvizsgai bizonyítvány eredeti példánya elveszvéen, azok helyett nevezett részére 1915. évi 373. szám alatt az eredetivel egyenlő értékű hiteles másodlat adatott ki.

Vadászerdő, 1915. évi május hó 20-án.

A szakiskola igazgatója:

Török Sándor

m. kir. főerdőtanácsos.

IRODALOM.

Lapszemle.

Tölgytörzsek tultartása. Tölgy szálerdeink fordulója többnyire igen alacsony s nem alkalmas arra, hogy ezen erdőkben erős méretű, magas egységárrakkal bíró tölgyválasztékokat neveljünk, amire 80—100 év csak a legkritkább esetekben elegendő. Az erősebb méretek iránt mutatkozó keresletet ugy ezekben a szálerdőkben, mint még inkább a sarjerdőkben oly módon igyekeztek kielégíteni, hogy egyes törzseket, többnyire a területen egyenletesen elszórva, tultartottak a második fordulóra. Igy keletkeztek a sarjerdőkben azok a középerdőre emlékeztető, néhol annak is nevezett erdőalakok, amelyek céljukat bizony a legkritkább esetekben érték el. A tultartott törzseket ugyanis csakhamar fattyuhajtások borítják és ezek következtében időelőtti csucszáradás áll be. Ezek a törzsek tehát addig, amig jól megvastagodnak, nem tarthatók fenn, elterebélyesedő koronájuk azonban a lábuknál fejlődő fiatalost károsítja s kihasználásuk is csak a fiatalos érzékeny megsértésével történhetik.

A tartás kérdése tehát nem közömbös reánk nézve sem s így Krause erdőmesternek a Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen múlt év V. füzetében erre vonatkozóan megjelent tanulmánya méltán igényt tarthat figyelmünkre.

Különösen a kocsántalan tölgygyel foglalkozik, s szintén abból indul ki, hogy a tölgy Poroszországban szokásos 120 éves vágásforduló alatt nem növekszik azokká az erős, ágtiszta rönkökké, amelyeket a vevők annyira értékelnek és oly drágán megfizetnek. Közelfekvő gondolat volt, hogy a záródott szálerdőben nyulánk, ágtiszta törzsű fejlődött legjobb tölgyeket a vágásnál megkiméljük és szabad állásba hozva, erőteljes vastagsági növekedésre serkentsük. Ámde ez a magában szép eszme, mint nálunk, úgy ott is keserű csalódással járt, különösen a kocsántalan tölgnél, amely, úgy látszik, a hirtelen felszabadítást még jobban megsínyli, mint a kocsános tölgy. Az ok valószínűleg abban rejlik, hogy a kocsántalan tölgy általában kevésbé hajlamos a koronafejlesztésre, mint az elterebélyesedésre hajlandó kocsános tölgy. A sűrű szálerdőben a kocsántalan tölgy jóval kisebb koronával éri be, mint fajrokona. Krause kerületében (Zerrin) a kocsántalan tölgy az uralkodó, tehát tapasztalatai is főként erre vonatkoznak.

A szálerdő sűrűségében a törzs sokat veszít önállóságából. Az erdő sűrűsége a törzset szorongatja, az egyed kifejlődését bizonyos tekintetben akadályozza, de egyuttal támogatja és védi. A szél kevésbé éri az erdő belsejében lévő törzseket s minél jobban közeledünk a talajhoz, annál nyugodtabbak a légrétegek. A gyökérszövet nem horgonyozza a törzset oly szilárdan a talajhoz, mint szabad állásban, mert a növény szerveit csak abban a mértékben fejleszti ki, amely mértékben azt életviszonyai megkívánják. A törzs lefelé nem vastagszik lényegesen, mert a szél hatását a záródás csökkenti. A napsugár megtörve szűrődik az erdő belsejébe. A talajra, kéregre, levelekre és rügyekre gyakorolt hatása csökken, úgy hogy sűrű erdőben a talajt zöld dudva nem borítja. A fák koronái egymással versengenek a napsugárért, amely csak felülről éri őket, és lehetőleg magasra kuszol fel. Csak itt, teljes világításban fejlődnek erőteljesen munkálkodó levelek, csak itt érnek meg a gyümölcsök. Mélyebben fakadt ágak leveleinek mindinkább ahhoz a mérsékelt fényélvezethez kell alkalmazkodni, amely részükre

fenmaradt, míg végre is elkorcsosodnak és elhálnak. A törzs ágizsza része ezzel hosszabb és hengeresebb lesz.

A csapadékok is kisebb erővel érik a záródásban álló törzset. Mondhatni, hogy a szálerdő klímája mérsékelt s hogy az erdő sűrűsége az egyes törzseket mintegy elpuhítja, a beárnyalt törzsrészek életeréjét mintegy felfüggeszti.

Ha már most a törzs hirtelen elveszti szomszédjait, akkor zordabb klímába kerül és a talaj állapota is változik. A szél most sokkal erősebben rázza; gyökérzetének meg kell erősödnie, az alsó törzsrésznek pedig megvastagodnia, hogy a fa a szél erejének ellentállhasson. Az elkényeztetett kéregnek, amelyet most szabadon ér a napsugár, szél és csapadék, meg kell vastagodnia és keményednie. De még mielőtt ez bekövetkeznék, életre ébrednek a kocsántalan tölgy kérge alatt szunnyadó u. n. alvó rügyek s a törzset számos fattyuhajtás fedi. Mintha a teljes világosság élvezetében a törzs sürgősen pótolni kívánná koronáját, amely a sűrűségben nem fejlődhetett ki teljesen.

Mindez teljesen megváltoztatja a fa nedvkeringését is. A sűrűségben a nedv felfelé törekedett, mert ott folyt le az életfolyamat, a szabad állásban az élénken növekedő réteg a törzs egész hosszában oszlik el. A hirtelen szabad állásba került törzsnél pedig éppenséggel lefelé törekszenek a tápnedvek, hogy a fa állékonysága nőjön és az alul fakadó lomb táplálkozzék. A fattyuhajtások nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az eredeti, eddig legjobban táplált koronától a tápanyagokat elvonják, a fa csucsában tehát csakhamar nedv és táplálékhiány áll be, az betegeskedni kezd.

Ez a betegeskedés rendszeresen csucsaszályhoz vezet, amely felülről lefelé terjed, úgy hogy a törzs a szomorú pusztulás képét mutatja, s egyáltalában nem felel meg annak a várakozásnak, amelyet a felszabadítás idejében hozzája fűztünk. Nem megerősödött, hatalmas törzs lett belőle, hanem pusztuló roncs, amely ott áll a fiatalos közepette, míg a fejsze a jól megérdemelt nyugalmat részére meg nem hozza. Az illető erdőtiszt ebből levonja a következtetést, s nem tart tul több törzset, mignem ő is nyugalomba vonul, s a fiatal utód újra elkezdi a kísérletezést.

Nagy baja a hosszúéletű erdőgazdaságnak, hogy a szerzett tapasztalatok az illető egyénekkal eltűnnek, kárba vesznek. Az

ugynevezett nyilvántartási jegyzőkönyv, amely hivatva lenne e bajon segíteni, ezt a hivatását vajmi kevésbé tölti be. Többnyire semmit sem tartalmaz, vagy csak lényegtelen feljegyzéseket.

A törzsön magán végbemenő, leirt változásokon kívül azonban más károsítás is éri a tultartott törzseket: a tölgyesodró rágása. Ez a rovar előszeretettel lepi el a tultartott tölgyeket, valószínűleg betegeskedésük miatt, s a csucstól kezdve lefelé haladva kopasztja az ágakat. A tölgy június végével ugyan újra kihajt, de ez a károsítás és a tenyészidőnek velejáró megrövidülése, különösen ha több éven át ismétlődik, lényegesen gyorsítja a tultartott törzsek pusztulását.

Az a tapasztalat, hogy oly törzsek, amelyek oldalt álló záródott állomány védelmét élvezik, kevésbé szenvednek a csucaszálytól, arra a kísérletre serkentett, hogy ne egyes törzseket, hanem csoportokat tartsunk tul. Az eredmény nem volt kielégítő. A tultartott törzsek visszafejlődése talán valamivel lassabb volt, általában azonban éppugy bekövetkezett, mint az egyedül álló törzseknél. A kísérletezés tovább folyt. Csoportok helyett egész állományokat tartottak tul. Ezzel a tultartó üzembről a gyéres („vigályos“) üzemre (Lichtungsbetrieb) tértünk át. A kigyéritett állományokban azonban, amelyeket aljukon fiatalossal benőve kellett volna az utókornak átadni, a legrosszabb törzsek mindenkori kivágása által idővel a törzsek oly téres állásba kerültek, hogy ugyanoly hátrányok jelentkeztek, mint az előbbi esetekben. Már a közbeegyedő egyéb fajok (bükk, erdeifenyő, nyír, rezgőnyár) kivágása is elegendő arra, hogy a tölgyek sinylődését előidézze. Ha az ekként már beteges állományból is a legjobban megviselt törzseket folyton ki-kivágjuk, végre is nincs tölgyállományunk talajvédő fiatalossal, hanem van bükk- vagy jegenyefenyőállományunk tultartott tölgyekkel. Visszatértünk tehát ahhoz az erdőalakhoz, amelyet elkerülni kívántunk.

Sokan ebből azt a következtetést vonhatnák le, hogy mire is való a sok fáradozás, taroljunk s ujtsuk fel a területet fenyőfélékkel. Szerző óva int ettől a szélsőséges és kényelmes megoldástól, mert a német birodalomnak sok a fenyőfája, de kevés a tölgye, sőt a tölgy azokban a külföldi országokban is erősen fogy, amelyekből eddig Németországba behozták (Magyarország, Balkán-

államok, Oroszország, Északamerika). A tölgy tenyésztéséről tehát kényelmi szempontokból lemondani nem szabad.

Minthogy pedig tultartás nélkül a kívánatos erős választékokat nem érjük el, másfelől pedig idősebb állományokban elég gyakran látunk tultartott egészséges tölgytörzseket is, a tultartás helyes módját kell keresnünk.

Az eddigi kísérletek általában azt bizonyítják, hogy egy fordulószak (20 év) nem elegendő arra, hogy a tultartandó kocsánytalan tölgy a szabad állást megszokja. Ha a visszafejlődést, csucszáradást megakadályozni akarjuk, sokkal előbb kell a szabad álláshoz való szoktatást megkezdeni, s azt nagyon átmenetesen, fokozatosan végezni. Már a korai áterdöléseknél annyi levegőhöz kell juttatni a tölgyeket, hogy ne szorongjanak tulságosan. A hossznövekvésben ekként beálló hiányt a vastagsági növekvés kiegyenlíti. A korona hosszabb és szélesebb lesz s ha a későbbi áterdöléseknél is figyelemmel vagyunk erre a szempontra, remélni lehet, hogy a kihasználás idejében való fokozatos és óvatos felszabadításnál sikerülni fog egyes kocsánytalan tölgytörzseket tultartásra alkalmassá tenni.

Még inkább célhoz vezető lesz, ha tölgycsoportokat készítünk elő a tultartásra. Ez legjobban úgy történik, ha egyes bükköket és erdeifenyőket a csoportban és a csoport széle körül kivágunk. De a csoporton belül óvakodjunk attól, hogy az uralkodó bükköket kivágjuk, ezeket legjobban, ha teljesen megkíméljük. Egyáltalában le kell mondani arról, hogy egészen tiszta tölgycsoportokat alkossunk, mert a közbevegyülő fanemek teljes kihasználása többnyire tulságosan szakítja meg a záródást s ezzel a tölgy pusztulásához vezet. Ahol tehát nincs bükk, ott egyes erdeifenyőt, sőt nyárfákat is megtűrünk a tölgy között. A nyárfák idővel korhadtak lesznek, de mégis hivatást teljesítenek a tölgyek között s az odvakban fészkelő madarak valóságos tanyái. Ugylátszik, hogy a rezgőnyár könnyen korhadó lombzatából a tölgynek különösen megfelelő humusz képződik.

A csoport maradjon önmagában záródott, s csupán egyes tölgyek s a záródás szempontjából nélkülözhető egyes rossz növésű egyéb törzsek kisedése által kell a záródást annyira megbontani, hogy a tölgyek oldalágai élénkebb növekvésre ingereltessenek. A tölgycsoportot körülzáró bükkállományt a csoportra való tekin-

tettel olyképen kezeljük, hogy a csoport és a bükkös között lassanként szabad szegély képződjék, amelyen természetes uton bükkujulat telepszik meg.

Mindez a beavatkozás korán veszi kezdetét és fokozatosan megy végbe, úgy hogy a tultartandó csoport, ha a környező állomány felujtása kezdetét veszi, kellően önállósodott, szélső törzsei lombköpönyeggel birnak és alját már magas fiatalos borítja. Ahol bükk van a közelben, ott ez az aljfa önként jelentkezik, s csupán arra kell ügyelni, hogy nagyon terpeszkedően nőtt törzsecskék idejében kivágassanak.

Tulajdonképen helytelen talajvédő állományról szólni, mert az alsó lépcsőzetben lévő állománynak nemcsak a talajvédelem a feladata, hanem a tölgytörzseké is, mert ha ezeket nem árnyalja az aljfa, akkor fattyuhajtások képződnek és a pusztulás megindul. Legjobb, ha a csoport felszabadulása idején az aljfa már a tölgyek koronáit elérte, úgy hogy a törzsek ágtisztja része árnyékolt.

Ha nem egyes csoportok tultartásáról, hanem egész állományoknak gyéres üzemben való kezeléséről van szó, aminek tulajdonképen ugyanaz a célja, akkor ezekkel az állományokkal épp úgy kell eljárni, mint az imént leirtuk. Ha öreg bükkök hiányában egyes foltokon bükkfiatalos nem jelentkezik, ott idejekorán kell vetés vagy ültetés útján a bükk megtelepítéséről gondoskodni. Makktermő években a bükk vetése olcsóbb és ajánlatosabb, máskor egyéves bükkcsemeték ültetéséhez kell fordulni. A bükkmakkot jobb tavaszkor vetni, mert így később kel ki, mint az őszi vetés esetén és a fagykár veszélyének nincs annyira kitéve. A nagyon korán kelt bükkcsemetét az őz és a pinty is károsítják. Az ültetés esetén igen sűrű hálózatot kell alkalmazni, hogy a bükk gyorsan záródjék és mielőbb hossznövekedésnek induljon. Egy méteres négyzetes hálózat igen tágnak bizonyult erre a célra.

A jegenyefenyőt is alkalmazták alátelepítés útján, de ez később indul hossznövekvésnek, mint a bükk (s a talajt tavasszal, a hóolvadást megelőzve, sokáig hidegen tartja), tehát kevésbé felel meg, mint a bükk. Emellett károsításoknak is nagyon ki van téve (fagy, őzvad, mókus). A luczfenyőről szó sem lehet.

Csak a gyéres állásba való ily rendkívül lassu és átmenetes átvitelnél lehet a tölgyek tultartásával sikerekre számítani.

